

موسسه تخصصی زبان مانت

انتظار فرج

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی - نیر مسافر

چه انتظار عجیبی!
تو بین نظران هم عزیز من چه غریبی!
عجب تر که چه آسان نبودت شده عادت!
چه بی خیال نشستم نه کوششی، نه وفایی
فقط نشسته و گفتم، خدا کند که بیایی...

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی - نیر مسافر

انتظار یعنی چه؟ منظور از انتظار فرج چیست؟

امید و آرزوی تحقق پیروزی نهایی نیروی حق و صلح و عدالت بر نیروی باطل و گسترش جهانی ایمان اسلامی، استقرار کامل و همه جانبه ارزش‌های انسانی، تشکیل مدینه فاضله و جامعه ایده‌آل به وسیله شخصیتی مقدّس یعنی مهدی موعود(عج). (۱) انتظار در لغت به معنای مراقبت، چشم به راه بودن و نگرانی است (۲) و در مفهوم، کیفیتی روحی است که موجب به وجود آمدن حالت آمادگی است برای آنچه انتظار دارند و ضد آن یأس و ناامیدی است. پس هر چه انتظار بیشتر باشد آمادگی نیز بیشتر است. (۳) بنابراین مسئله انتظار مرگب از دو عنصر است، عنصر نفی و عنصر اثبات، عنصر نفی همان یگانگی با وضع موجود و عنصر اثبات خواهان وضع بهتر بودن است. (۴) انتظار در اصطلاح کلامی که برگرفته از روایات است، همان انتظار فرج بوده و انتظار فرج یعنی منتظر وعده الهی بودن و سعی و تلاش در مهیا ساختن روح و جسم خود برای روزی که با طلوع خورشید عالم‌تاب حضرت مهدی(عج) گشایشی در کلیه شئون زندگی بشر پدید آید. (۵)

"انتظار منجی" از دیدگاه ادیان مختلف

در دین زرتشت، مسئله انتظار منجی با توجه به منظومه عقیدتی آن به نحو خاص مطرح می‌شود. در این دین یک قدرت کیهانی یا (روح خیر) به نام «آهورا مزدا» و یک قدرت کیهانی متضاد (روح بزرگ شو) به نام «اهریمن» خودنمایی می‌کند. در طول تاریخ، این دو نیرو تا آخر الزمان با هم که با ظهور «سوشیانس» آغاز می‌شود، در ستیزند و آن زمان، خوبی بر شر غلبه می‌کند و دوره صلح و پاکی و اعتلای «آهورا مزدا» فرا می‌رسد و با ظهور (سوشیانس) آخرالزمان آغاز می‌گردد. (۶)

در آیین یهود نیز مسئله انتظار به طور جدی مطرح است، یهودیان که خود را پیروان حضرت موسی می‌دانند، منتظر موعودند. در آثار دینی یهود، اسفار تورات و دیگر کتاب‌های انبیای آنان همواره به موعود اشاره شده است، از جمله در مزامیر به این مسئله اشاره فراوان شده است. (۷)

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی - نیر مسافر

آنها معتقدند که با آمدن موعود همه موجودات از وجود او بهره‌مند خواهند شد و منتظران خداوند وارث زمین خواهند شد، چون قدرت شیر شکسته خواهد شد و صالحان مورد تأیید خداوند قرار خواهند گرفت. (۸) در آیین مسیحیت عقیده به انتظار و ظهور موعود نسبت به سایر ادیان توحیدی بیشتر به چشم می‌خورد و بشارت‌های روشن‌تری درباره موعود آخرالزمان رسیده است. در انجیل (متی، لوقا، مرقس، برنابا) مطالب زیادی در این باره وجود دارد، که بیانگر اعتقاد آنها بر مسئله انتظار است. در انجیل لوقا آمده است که: (درهای خود را بسته و چراغ‌های خود را افروخته دارید و مانند کسانی باشید که انتظار آقای خود را می‌کشند، وقتی که آمد و در را کوبید بدون معطلی در را به روی او باز کنید...» (۹) قریب به همین مضمون در انجیل متی نیز آمده است. (۱۰)

مسئله انتظار تنها در ادیان توحیدی و الهی مطرح نیست، بلکه این اعتقاد یک اعتقاد فراگیر بوده و ادیان غیر توحیدی نیز به نحوی به این مسئله معتقد بودند، در کتاب‌های قدیم چینیان، در عقاید هندیان، و در بین اهالی اسکانندیناوی و حتی در میان مصریان قدیم، بومیان آمریکایی، اهالی مکزیکی و نظایر آن می‌توان چنین اعتقادی را مشاهده کرد. (۱۱) بنابراین عقیده به ظهور رهایی بخش بزرگ، با برچیده شدن بساط ظلم و ستم از میان انسان‌ها و برپایی حکومت حق و عدالت، منحصر به مذهب خاصی نیست، بلکه اعتقادی عمومی و جهانی است، به طوری که جان هیک (مبتکر نظریه تکثر دینی) می‌گوید: «در همه ادیان بزرگ و متکامل جهان به نوعی اعتقاد به رستگاری و مبحث نجات شناختی وجود دارد. در این ادیان عقیده به انتقال از یک حیات معصیت‌بار به وضعیت بهتر وجود دارد. زیرا که حیات کنونی، حیاتی است «هبوط زده» و بیگانه از خدا و بایستی منتظر «حیات الهی» بود. (۱۲)

"انتظار منجی" از دیدگاه اهل سنت

از دیدگاه اهل سنت، اصل این مسئله که زمانی خواهد آمد که شخصی از تبار قریش و از سلاله نبی گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم ظهور خواهد کرد و حضرت مسیح پشت سر او نماز خواهد خواند و خلافت و حکومت را بدست خواهد گرفت، امری است مسلم. (۱۳)

ابن خلدون با وجود این که در اصل احادیث مهدی (عج) تشکیک نموده است، در عین حال در مقدمه تاریخ خود می نویسد: «مشهور در بین اهل اسلام در تمامی عصرها این است که لابد در آخرالزمان مردی از اهل بیت ظهور خواهد کرد که مؤکد دین و اظهار کننده عدالت خواهد بود و مسلمین از او تبعیت خواهند کرد و او بر تمامی ممالک استیلا پیدا خواهد کرد و او به نام "مهدی" نامیده می شود و از نشانه های او خروج دجال است که حضرت عیسی علیه السلام از آسمان نازل می شود و دجال را به قتل می رساند و پشت سر مهدی نماز خواهد خواند. (۱۴)

"انتظار منجی" در روایات

در بسیاری از روایات بر ضرورت و لزوم انتظار تصریح شده است که از جمله می‌توان به روایات زیر اشاره کرد: در روایتی، امام صادق علیه السلام که در مقام بیان شرایط قبولی اعمال بندگان بودند یکی از شرایط قبولی اعمال بندگان را عقیده به انتظار برشمردند. (۱۵) همچنین در روایتی، امام باقر علیه السلام هم یکی از شرایط پذیرفته شدن اعمال بندگان را قبول کردن مسئله انتظار دانستند. (۱۶)

در روایت دیگر امام جواد علیه السلام می‌فرماید: بر هر مسلمان واجب است در غیبت حضرت انتظار بکشند. (۱۷)

همچنین در بعضی از روایات انتظار فرج از بزرگترین فرج‌ها معرفی شده است. (۱۸)

در این زمینه روایات زیادی از نبی گرامی اسلام و ائمه اطهار علیهم السلام وارد شده است. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در حدیثی که فریقین آن را نقل کرده، فرمود: «اگر از دنیا جز یک روز نماند، خداوند آن روز را آن قدر طولانی می کند تا فرزندم "مهدی" که اسم او اسم من و کنیه او کنیه من است ظهور کند و عدالت را بگستراند بعد از آن که زمین را ظلم و جور فرا گیرد». (۱۹) باز حضرت می فرماید: «هر کس قائمی را که از فرزندان من است انکار کند مرا انکار کرده است». (۲۰) همچنین فرمود: «قائم از فرزندان من است که اسم او اسم من و کنیه او کنیه من است و شمائلش شمائل من و سنت او سنت من است و مردم را بر اساس ملت و شریعت من برپا دارد و به کتاب خداوند دعوت می کند، پس هر کس او را اطاعت کند مرا اطاعت کرده و هر کس او را معصیت کند مرا معصیت کرده و هر کس او را در غیبتش انکار کند مرا انکار کرده...». (۲۱)

آثار انتظار

لازمه انتظار از جهت محبت این است که انسان انتظار داشته باشد که از اصحاب و شیعه بلکه از اعوان و انصار حضرت مهدی (عج) باشد و لازمه این امر هم این است که انسان بتواند لیاقت مصاحبت حضرت و جهاد در رکاب او داشته باشد و برای این منظور برای اصلاح نفس و تهذیب اخلاق خویش تلاش کند، از طرف دیگر انتظار باعث می شود که مقدمات و وسایل لازم را برای غلبه حضرت بر دشمنانش آماده نماید و لازمه آن نیز تحصیل علوم و معارف است. (۲۲)

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی - نیر مسافر

آثار دیگر انتظار

۱- به جریان افتادن نیروهای نهفته و سرمایه‌های راکد انسان در پرتو دوران سخت انتظار. ۲- پالایش درون و به مرحله خلوص رساندن به جهت طولانی شدن دوران غیبت. ۳- معنا یافتن زندگی در پرتو پویایی معارف به هدف. با نگاه تطبیقی به زندگی بدون هدف و فرجام آن که تهی شده از درون و روزمرگی است. ۴- رشد قدرت تحمل در برابر ناملازمات و تنگناها به جهت قداست و عظمت هدف که در انتظار حضرت بودن، معنا می‌یابد. ۵- فراتر رفتن از مرز انسان متعادل و رسیدن به مرحله انسان متعالی. ۶- از مرحله رنج‌های حقیر مادی رها شدن و به وادی رنج‌های عظیم معنوی و دغدغه‌های بزرگ انسانی گام نهادن و هم چون رنج انتظار راستین و طولانی را به دوش کشیدن و چشم به دروازه‌های روشن ظهور داشتن. (۲۳)

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی - نیر مسافر

منابع

- ۱- تاریخ غیبت کبری، ص ۲۹۱: قیام و انقلاب مهدی، ص ۱۴.
- ۲- تاج العروس، ج ۷، ص ۵۳۹ و فرهنگ فارسی معین، ج ۱، ص ۳۶۴.
- ۳- مکیال المکارم، ج ۲، ص ۲۱۸.
- ۴- تفسیر نمونه، ج ۷، ص ۳۸۲: منتخب الأثر، ص ۴۱۹. کتاب مقدس، مزامیر، مزمور ۲۷.
- ۵- رسالت جهانی حضرت مهدی (عج)، ص ۲۴۱.
- ۶- تاریخ ادیان، ص ۳۱۸ و ص ۴۷۶: دائرة المعارف فارسی، ج ۱، ص ۱۳۷۳
- ۷- کتاب مقدس، مزامیر، مزمور ۱۳۱۰.
- ۸- کتاب مقدس، مزامیر، مزمور ۳۷.
- ۹- انجیل لوقا، فصل دوازدهم.
- ۱۰- انجیل متی، فصل ۲۴.
- ۱۱- سپیده امید، ص ۴۸.
- ۱۲- فلسفه دین، ص ۱۸.
- ۱۳- الإمام المهدی عند أهل السنة، ص ۳۹۷ و موسوعة الإمام المهدی، ص ۱۲.
- ۱۴- تاریخ ابن خلدون، ج ۱، ص ۵۵۵.
- ۱۵- کتاب الغیبة، ص ۲۰۰، ج ۱۶.
- ۱۶- کافی، ج ۲، ص ۲۲، ج ۱۳.
- ۱۷- کمال الدین و تمام النعمة، ص ۳۷۷.
- ۱۸- بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۲۶.
- ۱۹- غیبت کبری، ص ۸: اليوم الموعود بین الفكر المادی والديني، ص ۶۳۶: الهیات، ج ۲، ص ۶۳۲.
- ۲۰- بحار، ج ۵۱، ص ۷۴: كشف الغمة، ج ۲، ص ۴۴۶.
- ۲۱- منتخب الأثر، ص ۴۹۲.
- ۲۲- المهدی، ص ۲۱۰.
- ۲۳- مهدویت، ص ۱۳۶: تفسیر نمونه، ج ۷، ص ۳۸۳.

تهیه و تنظیم: کارشناس مسئول آموزشی و فرهنگی دانشکده شیعی - نیر مسافر